

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Nuorten työpajojen roolin ja aseman vahvistaminen oppivelvollisuuden suorittamispaikkana on kannatettavaa. Nuorten työpajaympäristöä käytetään jo nyt oppimisympäristöjä, mutta tarkemman sääntelyn puuttuminen on haastanut arkea ja heikentänyt nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Esitetty muutos selkeyttää ja laillistaa toimivan käytännön, mutta esityksen myötä syntyy myös uusi kannatettava toimintamalli, jossa oppivelvollinen voi sijoittua Nuorten työpajoille ilman opiskelijastatusta kunnan valvonta- ja ohjausvastuulla.

On tärkeää, että vastuut ja rahoitusmallit on selvillä ennen säädösten vahvistamista ja toimeenpanoa. Ehdotamme myös, että uusi toimintamalli nimettäisiin valtakunnallisesti yhtenevästi esim. valmentava paja. Nimeäminen korostaisi myös sitä, että nykyisiin ammatillisiin pajoihin oppivelvollisten lyhytaikaiset jaksot eivät suoraan voi sijoittua, mutta monia erilaisia ja Nuorten työpajoilla hyväksi todettuja ja tähänkin tarkoitukseen soveltuvia malleja on jo ympäri Suomen kehitettynä.

Oppivelvollisen työpajakso on esityksen mukaisesti hyvä olla väliaikainen ja viimesijainen vaihtoehto. Yksilöllisesti kestoja tulisi kuitenkin voida arvioida huomioida oppivelvollisen tilanne.

On hyvä, että keskeyttämiseen liittyviä säädöksiä selkeytetään. Kaikki yhdenmukaiset ja arkea helpottavat toimintamallit, jotka tukevat koulutuksen järjestäjiä puuttumaan pitkiin poissaoloihin, on tärkeää.

On myös tärkeää säätää koulutuksen maksuttomuudesta kaksois- ja kolmoistutkintojen osalta niin, että toimintamallit ovat opiskelijoille yhdenvertaiset ja koulutuksenjärjestäjien on taloudellisesti mahdollista tarjota niitä opiskelijoille.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Oppivelvollisten ensisijaisuuteen opiskelijavalinnassa ei tulisi säätää tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen säädöksissä. Koulutuksen kohderyhmänä on ja tulee olla jatkossakin aikuiset, joilla ei ole peruskoulun jälkeen suoritettua toisen asteen tutkintoa, joten myös heidän oikeutensa koulutukseen pitää varmistaa. Alueellista tarjontaa tulee voida suunnitella niin, että joku koulutuksen järjestäjä suuntaa tarjontaa aikuisille. Ei maksuttoman koulutuksen piiriin kuuluvien opiskelijoiden määrää rajoitetaan jo nyt rahoitusta koskevilla enimmäismäärillä.

Kannatettavaa olisi kehittää yhteishakua ohjaavia säädöksiä niin, että jokainen oppivelvollinen osoitettaisiin suoraan asuinkunnan sopimaan TUVA-opiskelupaikkaan, jos hän ei tule valituksi mihinkään hakemaansa opiskelupaikkaan. Samoin voisi säätää siitä, kuinka nopeasti TUVA-koulutuksenjärjestäjän tulee ottaa opiskelijaksi osoitettu oppivelvollinen (esim. 4 viikkoa).

TUVA-koulutuksen muodostumisen selkeytys on kannatettavaa. Kannatamme myös sitä, että TUVA-koulutuksen järjestäjän tulee mahdollistaa kaikkien TUVA-koulutuksen osien tarjoaminen.

On tärkeää, että järjestyssäännöt voidaan laatia toisen asteen oppilaitoksissa yhteisiksi.

TUVA-koulutuksen kielitaitovaatimuksia kannattaa pohtia tarkasti.

0-kielitaitoisille suunnattu TUVA saatiin kokeiluissa toimimaan pääasiassa hyvin.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Aikuisten perusopetuksen lakia sekä sen soveltamista oppivelvollisten osalta on tärkeä täsmentää. Oikeudet maksuttomuuteen tulee olla yhdenvertaiset esityksen mukaisesti. Järjestyssääntöjen osalta tulisi kuitenkin tehdä vastaavat muutokset kuin TUVA-koulutuksessa, jotta aikuisten perusopetuksessa voidaan soveltaa samoja järjestyssääntöjä kuin toisella asteella ja esitettyjen muutosten jälkeen TUVA-koulutuksessa.

Aikuisten perusopetuksen soveltuvuutta oppivelvolliselle, jolla on peruskoulua vastaavat opinnot suoritettu, mutta ei toiselle asteelle riittävää kielitaitoa, tulisi arvioida. Oppiaineiden suorittamisen

rinnalle/tilalle tulisi luoda Maahanmuuttajanuorten MANU koulutuksen mukainen opetussuunnitelma.

Oppivelvollisten ensisijaisuudesta opiskelijavalinnassa ei tulisi säätää ammatillisen koulutuksen laissa. Koulutuksen kohderyhmänä on ja tulee olla jatkossakin aikuiset, joilla ei ole peruskoulun jälkeen suoritettua toisen asteen tutkintoa, joten myös heidän oikeutensa koulutukseen pitää varmistaa. On myös tärkeää, että alueellista tarjontaa voidaan suunnitella niin, että joku koulutuksen järjestäjä suuntaa tarjontaa aikuisille - ensimmäisenä tutkintona tai uudelleen koulutuksena. On huomioitava, että ei maksuttoman koulutuksen piiriin kuuluvien opiskelijoiden määrää rajoitetaan jo nyt rahoitusta koskevilla enimmäismäärillä. Oppivelvollisten varmistamisesta koulutuksen piiriin tulisi säätää yhteishakuun ja jatkuvaan hakuun liittyvissä säädöksissä.

On tärkeää, että varmistetaan asuinkunnan oikeus, mutta myös mahdollisuus osoittaa oppivelvollinen koulutuksen piiriin. Tulisiko osoittamismahdollisuus laajentaa aikuisten perusopetukseen, silloin kun se oppivelvollisen tavoitteen kannalta on tarkoituksenmukaista.

On tärkeää, että oppivelvolliset siirtyvät toisen asteen opintoihin mahdollisimman nopeasti valmentavasta koulutuksesta, jos heillä on siihen valmiudet. Lukiokoulutuksen säädösten tarkastelu on tärkeää siitä näkökulmasta, että joustavat siirtymät TUV:asta lukioon on mahdollista opiskelijaksi ottamisen säädösten osalta. Tulisiko olla myös mahdollista osoittaa oppivelvollinen lukioon - varsinkin Espoon seudulla voi eri syistä valmentavaan koulutukseen tulla opiskelijoita erittäin korkeilla keskiarvoilla.

Aikuisten lukiokoulutuksen opiskelijalähtöiset toimintamallit olisivat laajemminkin hyödynnettävissä oppivelvollisten koulutuksessa. Opiskelijoiden opintososiaaliset edut sekä opiskeluhuollon palvelut tulisi varmistaa.

Aaltola Maija
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia